Wat kunnen NT2-docenten binnen het taalonderwijs doen om de kans op werk van vluchtelingen te vergroten?

Beantwoord door Inge Razenberg (antwoordspecialist) en IJsbrand Jepma (kennismakelaar Kennisrotonde)

18 april 2024

KR. 1993

Kort antwoord

De directe invloed van NT2-docenten op de kans op werk van vluchtelingen is beperkt. Hun belangrijkste bijdrage zit in het versterken van de taalvaardigheid en aanbieden van mogelijkheden om het geleerde toe te passen in de werkpraktijk. Ook kunnen NT2-docenten een bijdrage leveren aan de gezondheid van de vluchtelingen in hun klas, door het signaleren van gezondheidsproblemen en door in de lessen aandacht te besteden aan gezondheidsvaardigheden.

Antwoord

De inburgering van nieuwkomers in Nederland beoogt onder de Wet inburgering 2021 met onder meer taallessen en de module Arbeidsmarkt & Participatie eraan bij te dragen dat vluchtelingen (en andere nieuwkomers) zo snel mogelijk meedoen in Nederland, het liefst via betaald werk. Het volgen van taallessen – gegeven door NT2-docenten – is een onderdeel van het verplichte inburgeringstraject voor vluchtelingen (ook wel asielstatushouders genoemd).

Factoren die kans op werk beïnvloeden

De arbeidsmarktpositie van asielstatushouders is ongunstig. Van de vluchtelingen die in 2014 een verblijfsvergunning kregen, had 45% medio 2022 een baan en 79% van hen werkte op een tijdelijk contract (CBS, 2023). Hieronder beschrijven we welke factoren de arbeidsmarktpositie van asielstatushouders ten positieve of negatieve beïnvloeden.

De belangrijkste factor die de kans op werk voor asielstatushouders vergroot, is een ***in Nederland behaald diploma*** (Bakker, 2016). Een diploma behaald in het land van herkomst biedt voor asielstatushouders minder kansen op werk, omdat het hen vaak niet lukt hun diploma in Nederland geldig te laten maken (De Vroome & Van Tubergen, 2010; WODC, 2023). Een goede ***taalvaardigheid*** in het Nederlands blijkt hun kansen op de arbeidsmarkt te vergroten (Tinnemans et al., 2020). Daarnaast heeft ***werkervaring in Nederland*** voor vluchtelingen een positief effect op hun kans op werk (De Vroome & Van Tubergen 2010). Ook is het belangrijk om ***stappen richting werk*** te zetten, bijvoorbeeld door vaktaal te leren, te leren over Nederlandse werknemersvaardigheden en via zogenaamde duale trajecten in de inburgering waarbij het leren van de taal en werken samen gaan (Tinnemans et al., 2020). Tot slot zijn ***sociale netwerken*** belangrijk.

Vooral contacten met autochtone Nederlanders dragen positief bij aan de arbeidsparticipatie van asielstatushouders (De Vroome & Van Tubergen, 2010).

Er zijn ook factoren die de kans op werk juist negatief beïnvloeden. Inburgeraars met een slechte gezondheid lijken meer problemen te hebben met het succesvol afronden van de inburgering (Razenberg & Asmoredjo, 2019). En gezondheidsproblemen komen (relatief) vaak voor: de ***lichamelijke, psychische en ervaren gezondheid*** van vluchtelingengroepen is minder goed vergeleken met die van autochtone Nederlanders. Psychische gezondheidsproblemen komen onder vluchtelingen het vaakst voor (Dourleijn & Dagevos, 2011). Daarnaast leidt ***lang wachten op een verblijfsvergunning,*** in combinatie met weinig mogelijkheden om te participeren, vaak tot een passieve houding die schadelijk is voor de integratie (ACVZ, 2013).

Factoren waarop NT2-docenten invloed hebben

De kans op werk is dus afhankelijk van diverse factoren. Niet op alle, maar wel op enkele daarvan kunnen NT2-docenten invloed hebben. Zij kunnen met name bijdragen aan de ontwikkeling van taalvaardigheid in het Nederlands, aan mogelijkheden om het geleerde toe te passen in de werkpraktijk, en aan gezondheidsvaardigheden van de inburgeraars.

Versterken taalvaardigheid en bieden van transfermogelijkheden

De beheersing van de Nederlandse taal verbetert onder invloed van inburgerings- en taalcursussen (Dourleijn & Dagevos, 2011). Praktijkgerichte taalverwerving, waarbij je de taal koppelt aan een praktische context en veel ruimte biedt om te oefenen, lijkt hierbij goed te werken. Als NT2-docenten de taal inbedden in een praktische context, creëren ze transfermogelijkheden: mogelijkheden om dat wat je in de taalles geleerd hebt, in te zetten in de praktijk. Dit blijkt een belangrijke succesfactor te zijn voor een succesvol inburgeringstraject (Heimens Visser & De Greef, 2018). Vooral analfabete en moeilijk lerende inburgeraars hebben veel baat bij een dergelijke aanpak. Zij leren de taal zo gemakkelijker dan in een schoolse omgeving met 'klassieke taallessen' (Oostveen et al., 2021). In de praktijk zijn de taalcursussen echter vrij theoretisch van aard (Blom et al., 2018; Oostveen et al., 2018).

Vluchtelingen lijken meer kans te hebben op werk als de taallessen inhoudelijk aansluiten bij activiteiten die zij ondernemen om zich voor te bereiden op werken in Nederland (Oostveen et al., 2021; De Greef, 2019). Dit kan bijvoorbeeld via 'pre-teaching': wanneer cursisten in de middag een training volgen over de arbeidsmarkt, kan de NT2-docent 's ochtends in de taalles woorden behandelen die met dat thema te maken hebben. Dat draagt eraan bij dat de deelnemers de training 's middags beter kunnen volgen (Oostveen et al., 2021).

Daarnaast lijkt de kans op werk voor inburgeraars te verbeteren als taaltrajecten aandacht hebben voor vaktaal (specifieke taal die je nodig hebt op de werkvloer), kennis van de werkcontext en het verbeteren van werknemersvaardigheden (Oostveen et al., 2018; De Greef, 2019). De gemeente Amsterdam werkt met een dergelijk taaltraject, de zogenaamde 'taalboost'. Deelnemers aan de taalboost ervaren dat zij door het taaltraject een betere vaktaal krijgen, betere werknemersvaardigheden en een beter perspectief op de toekomst met zicht op een stage, baan of opleiding (De Greef, 2019).

Onder de Wet inburgering 2021 wordt ingezet op duale trajecten, waarin inburgeraars het leren van de Nederlandse taal combineren met participatie in de samenleving, bijvoorbeeld via werk of vrijwilligerswerk. Een succesfactor van de duale trajecten is dat de taallessen gericht zijn op vaktaal en op de werkcontext (Oostveen et al., 2018), en dat inburgeraars door de duale trajecten kennismaken met de Nederlandse werkcultuur (Oostveen et al., 2021). Onder de WI2021 is de gemeente aan zet om samen met werkgevers, taalaanbieders, onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisaties een duaal aanbod voor inburgeraars te realiseren (Sax & Engelen, 2021). In de praktijk hebben nog weinig inburgeraars toegang tot een dergelijke duaal traject (De Gruijter et al., 2023).

Aandacht voor gezondheid en gezondheidsvaardigheden

Een slechte gezondheid heeft een negatieve invloed op de kans op werk. NT2 docenten kunnen op twee manieren een bijdrage leveren aan de gezondheid van de inburgeraars in hun klas: door het signaleren van gezondheidsproblemen en door in de lessen aandacht te besteden aan gezondheidsvaardigheden (Adkins et al., 1999; Tinnemans et al., 2020).

Signaleren

NT2-docenten kunnen leren om symptomen van mentale problemen te herkennen. Mogelijke signalen zijn: absentie, niet actief meedoen/opletten, slapen of huilen in de klas, geheugenverlies, gedragsproblemen of een verandering in de vooruitgang die iemand boekt. Symptomen die studenten rapporteren zijn: hoofdpijn, rugpijn, buikpijn, slapeloosheid en overmatige alcoholgebruik (Adkins et al., 1999). Symptomen zijn echter niet altijd zichtbaar (Adkins et al., 1999) of worden gaandeweg de inburgering pas zichtbaar (Razenberg & Asmoredjo, 2019).

Wanneer NT2-docenten een gezondheidsprobleem hebben gesignaleerd, is het belangrijk dat zij weten hoe zij hier opvolging aan kunnen geven. Een dergelijk systeem waarin de bij de asielstatushouder betrokken professionals zoals de klantmanager, taaldocent en maatschappelijk begeleider signalen aan elkaar kunnen doorgeven en afspraken maken over opvolging ervan, lijkt nog te ontbreken (Razenberg & Asmoredjo, 2019).

Als NT2-docenten een gezondheidsprobleem hebben geïdentificeerd, kunnen zij hier in hun lessen rekening mee houden. Wanneer vluchtelingen vanwege stress of een onverwerkt trauma last hebben van concentratieproblemen of geheugenverlies, is het belangrijk om de lessen kort te houden, activiteiten af te wisselen en gebruik te maken van beweging, muziek of artistieke activiteiten (Gordon, 2011).

Gezondheidsvaardigheden

NT2-docenten kunnen in hun lessen aandacht besteden aan gezondheidsvaardigheden van de inburgeraars. Gezondheidsvaardigheden zijn vaardigheden van mensen om informatie over gezondheid te verkrijgen, te begrijpen, te beoordelen en te gebruiken bij het nemen van gezondheidsgerelateerde beslissingen (Pharos, 2023). Vluchtelingen hebben veelal onvoldoende gezondheidsvaardigheden (Razenberg & Asmoredjo, 2019). Onderwerpen gerelateerd aan mentale en psychische gezondheid die NT2-docenten kunnen bespreken zijn bijvoorbeeld: toegang tot gezondheidszorg, bezoek aan de huisarts, het Nederlandse zorgsysteem, gezondheid en leefstijl, huisvesting, participatie en opvoedvraagstukken (Adkins et al., 1999; Razenberg & Asmoredjo, 2019). Door hier in de les aandacht aan te besteden, wordt het bespreken van persoonlijke kwesties onderdeel van het proces van het leren van de taal. Dit helpt

inburgeraars en docenten om dit soort gevoelige onderwerpen met elkaar te kunnen/durven bespreken (Adkins et al., 1999).

Geraadpleegde bronnen

Adviesraad Migratie. (2013). *Verloren tijd. Advies over dagbesteding in de opvang voor vreemdelingen.* ACVZ.

Adkins, M., Sample, B., & Birman, D. (1999). *Mental Health and the Adult Refugee: The Role of the ESL Teacher.* ERIC Digest.

Bakker, L. (2016). *Seeking Sanctuary in the Netherlands. Opportunities and obstacles to refugee integration.* Erasmus Universiteit.

Blom, M., Bakker, L., Goedvolk, M., Van der Maas-Vos, G., & Van Plaggenhoef, W. (2018). *Inburgering: systeemwereld versus leefwereld. Evaluatie Wet inburgering 2013.* Significant.

CBS. (2023). *Cohortonderzoek Asiel en Integratie 2023.* Centraal Bureau voor de Statistiek.

De Greef, M. (2019). *Amsterdamse Taalboost geeft perspectief op taal, werk en opleiding*. Artéduc.

De Gruijter, M., Kool, T., & Dusault, Y. (2023). *KIS-Monitor 2023. Gemeentelijk beleid arbeidstoeleiding en inburgering statushouders en gezinsmigranten.* Kennisplatform Inclusief Samenleven.

De Vroome, T., & Van Tubergen, F. (2010). *The Employment Experience of Refugees in the Netherlands.* IMR Volume 44 Number 2 (Summer 2010):376–403.

Dourleijn, E., & Dagevos, J. (2011). *Vluchtelingengroepen in Nederland*. Sociaal en Cultureel Planbureau.

Gordon, D. (2011). *Trauma and Second Language Learning among Laotian Refugees.* Journal of Southeast Asian American Education and Advancement: Vol. 6, Article 13.

Heimens Visser, M., & De Greef, M. (2018). *Een verkenning naar de mogelijke impact van intensivering van het inburgeringsonderwijs aan laagopgeleide inburgeringsplichtigen*. Artéduc/ Blackbird Impact.

Huddleston, T., Niessen, J., & Dag Tjaden, J. (2013). *Using EU Indicators of Immigrant Integration.* Europese Commissie/DG Home Affairs

Odé, A., & Dagevos, J. (2013). *Statushouders aan het werk De moeizame positieverwerving op de arbeidsmarkt en de betekenis van beleidsfactoren.* Mens & Maatschappij, Volume 92, Issue 4, dec. 2017, p. 447 – 468.

Oostveen, A., Klaver, J., Buimer, L., & Molleman, S. (2021). *Evaluatie VOI pilot duale trajecten.* Regioplan Beleidsonderzoek.

Oostveen, A., Odé, A., & Mack, A. (2018). *Eindrapport duale trajecten taal en werk. Inventarisatie van duale trajecten voor statushouders.* Regioplan Beleidsonderzoek.

Pharos. (2023). *Factsheet Laaggeletterdheid en beperkte gezondheidsvaardigheden*.Pharos

Razenberg, I., & Asmoredjo, J. (2019). *De rol van gezondheid bij inburgering van statushouders: Naar een optimale ondersteuning van statushouders met gezondheidsproblemen in het nieuwe inburgeringsstelsel.* Kennisplatform Inclusief Samenleven.

Sax, M., & Engelen, M. (2021). *Inburgering op maat: voorbereiden op de Wet inburgering 2021 Synthesestudie VOI-pilots.* De Beleidsonderzoekers.

Tinnemans, K., Van Gent, E., Avrić, B., & De Groot, N. (2020). Wat werkt bij arbeidsparticipatie statushouders. Utrecht: Kennisplatform Inclusief Samenleven.

Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum. (2023). *Navigeren in een nieuwe samenleving.* WODC.

Over deze vraag

Opgesteld door:	Inge Razenberg (antwoordspecialist), IJsbrand Jepma (kennismakelaar Kennisrotonde)
Vraagsteller:	Docent volwasseneducatie
Geraadpleegde experts:	Maurice de Greef
Onderwijssector:	Volwasseneneducatie
Trefwoorden:	Inburgeraars, NT2-onderwijs, arbeidsmarktpositie
Referentie:	Kennisrotonde. (2024). *Wat kunnen NT2-docenten binnen het taalonderwijs doen om de kans op werk van vluchtelingen te vergroten?* (KR. 1993).

Dit antwoord is gepubliceerd op Kennisrotonde.nl. De Kennisrotonde is samen met NCO en Onderwijskennis een dienst van het NRO.